

Ekspertutvalgets forslag om «Lekbasert læring» bør avvises

1. Moderne hjerneforskning støtter og underbygger lekens avgjørende betydning for barns vekst, utvikling og læring.
2. Det er derfor overraskende og skuffende at Ekspertutvalget anbefaler som sine viktigste tiltak noe som *ikke* er lek, nemlig «systematisk veiledet lek» og «lekbasert læring».
3. Forskningsgrunnlaget som Ekspertutvalget bruker som legitimering for sine konklusjoner er mye svakere enn de gir uttrykk for.
4. Utvalgets sammensetning er merkelig skjevt med bare forskere og ingen representanter fra dem som forventes å gjennomføre tiltakene, nemlig barnehagelærere, lærere og SFO-ansatte. Hvordan ville økonomene i Ekspertutvalget ha reagert hvis det ikke var økonomer med i et utvalg som skulle bestemme deres arbeidsmetoder?
5. Det er påfallende, med tanke på habilitet, at medlemmer av utvalget har interesser i markedsføring av læringsprogrammer av den typen som anbefales.

Ad 1. Hjerneforskning viser hvordan en viktig betingelse for læring er at en aktivitet er meningsfull for individet – «dette har noe med meg å gjøre». Uten et slikt «viktighetssignal» skjer det som regel ingen endring på nervecellenivå. Hjernenettnettverk som skal understøtte ferdigheter og personlige egenskaper utvikles også best ved meningsfull bruk, og leken er en aktivitet som man kan være helt sikker på er indremotivert og drevet av barnet selv – ikke av ytre styring og press fra voksne. I tillegg viser forskning at dyr som hindres i å leke blir mer aggressive og asosiale. For utdypende begrunnelse henviser ellers til boken «Lek og læring i et nevrologisk perspektiv. Hvordan gode intensjoner kan ødelegge barns læringslyst» (Lunde og Brodal, Universitetsforlaget 2022).

Ad 2.

«*Barn lærer best gjennom lek*» slår Ekspertutvalget fast på side 95. Ja, det er utvilsomt riktig. Men «Lekbasert læring» oppfyller ikke en absolutt *nødvendig forutsetning* for at en aktivitet skal være lek: at den som deltar går inn og ut av aktiviteten av egen fri vilje. Utvalget understreker til og med viktigheten av at *alle* må delta i samme aktivitet. Selv om de ikke bruker ordet tvang, er det klart at det vil oppleves slik. Det er overraskende at et utvalg av erfarne akademikere ikke ser denne helt avgjørende begrepsforskjellen.

Ad 3.

Ekspertutvalget henviser nesten utelukkende til forskning som støtter deres eget syn. De unnlater nemlig å vise til den store litteraturen som problematiserer bruken av reduksjonistiske metoder lånt fra medisin og naturvitenskap på slike komplekse problemer som utvalget er bedt om å løse. Når for eksempel randomiserte studier innen utdanningsfeltet skal tolkes kreves det en helt annen grad av forbehold og forsiktighet enn når metoden brukes for utprøving av medikamenter eller et kirurgisk inngrep. I tillegg unnlater Ekspertutvalget å drøfte mulige uheldige bivirkninger av tiltakene de foreslår, noe som er en selvfølgelighet innen medisinsk forskning. Det er overraskende at erfarne forskere forholder seg så lettvinnt til hva som er grunnleggende vitenskapelige prinsipper.

Per Brodal, professor emeritus og hjerneforsker